

УДК 343.37

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ;
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Оробець Костянтин Миколайович

кандидат юридичних наук, доцент,
асистент кафедри кримінально-правової політики
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Orobets Kostiantyn

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,
Assistant Professor at the Department of Criminal Law Policy
Yaroslav Mudryi National Law University
ORCID: 0000-0001-8783-3950

DOI: 10.25313/2520-2308-2024-9-10280

ОБ'ЄКТ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ (СТ. 209 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

OBJECT OF LEGALIZATION (LAUNDERING) OF PROPERTY OBTAINED BY CRIMINAL MEANS (ART. 209 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE)

Анотація. Вступ. Стаття присвячена проблематиці об'єкта легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК України), стосовно якого у науці немає єдності поглядів. Об'єкт, що є елементом складу кримінального правопорушення, має важливе значення як для науки кримінального права, так і для законотворчої та правозастосовної практики. У статті автор виходить з теоретичних положень, за якими об'єкт кримінального правопорушення являє собою суспільні відносини, які охороняються кримінальним законом.

Мета. Метою дослідження є з'ясування об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 209 КК України, – легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правові акти, що регулюють суспільні відносини, які є об'єктом легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, та закон про кримінальну відповідальність; 2) праці дослідників, присвячені об'єкту кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, зокрема, об'єкту легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом.

У процесі здійснення дослідження було використано систему методів пізнання філософського, загальнонаукового та спеціального рівнів. Діалектичний метод був використаний при пізнанні об'єкта кримінального правопорушення як суспільних відносин, що перебувають в розвитку, встановленні співвідношення між поняттями родового та безпосереднього об'єкта, виявленні взаємозв'язку між ними. Герменевтичний метод дозволив визначити зміст правових норм шляхом тлумачення їх текстуального закріплення в нормативно-правовому акті. Серед загальнонаукових методів були використані такі логічні методи, як аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування і конкретизація. Ці методи були використані при вивченні нормативно-правових актів, літературних джерел. Використання спеціально-наукового формально-юридичного методу дозволило здійснити дослідження, ґрунтуючись на визначеннях і ознаках кримінально-правових понять та категорій, таких, як «склад кримінального правопорушення», «елемент складу», «об'єкт кримінального правопорушення», при тлумаченні нормативно-правових актів урахувати особливості юридичної техніки тощо.

Результати. У результаті проведеного дослідження встановлено, що основний безпосередній об'єкт легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, виходить за межі поняття «господарська діяльність», що зумовлює потребу у розширенні змісту родового об'єкта кримінальних правопорушень, які закріплені у розділі VII Особливої частини КК України. У статті запропоновано доповнити назву зазначеного розділу, змінивши її на «Кримінальні правопорушення проти фінансової безпеки та господарської діяльності». При цьому фінансову безпеку визначено як сукупність однорідних суспільних відносин, які забезпечують стан захищеності фінансової системи від внутрішніх та зовнішніх загроз та охороняються кримінальним законом. Основним безпосереднім об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 209 КК України, визнано суспільні відносини, що забезпечують стан захищеності фінансової системи від залучення до неї майна, одержаного злочинним шляхом, та надання йому вигляду здобутих нібито правомірно фінансових ресурсів.

Перспективи. Результатом подальших досліджень може стати вироблення наукових концепцій об'єктів конкретних кримінальних правопорушень, які ґрунтуються на розуміння фінансової безпеки, її різних елементів та рівнів.

Ключові слова: склад кримінального правопорушення, родовий об'єкт кримінального правопорушення, безпосередній об'єкт кримінального правопорушення, суспільні відносини, господарська діяльність, фінансова безпека, легалізація (відмивання), майно, одержане злочинним шляхом, фінансові ресурси.

Summary. Introduction. The article is devoted to the problem of the object of legalization (laundering) of property obtained by criminal means (Article 209 of the Criminal Code of Ukraine), regarding which there is no unity of opinion in science. The object, which is an element of the composition of a criminal offense, is important both for the science of criminal law and for law-making and law-enforcement practice. In the article, the author proceeds from theoretical provisions according to which the object of a criminal offense is a social relationship protected by the criminal law.

Purpose. The purpose of the study is to find out the object of the criminal offense provided for in Art. 209 of the Criminal Code of Ukraine, – legalization (laundering) of property obtained by criminal means.

Materials and methods. The research materials are: 1) legal acts regulating social relations, which are the object of legalization (laundering) of property obtained by criminal means, and the law on criminal liability; 2) works of researchers dedicated to the object of criminal offenses in the sphere of economic activity, in particular, the object of legalization (laundering) of property obtained by criminal means.

In the process of carrying out the research, a system of methods of knowledge at the philosophical, general scientific and special levels was used. The dialectical method was used in learning about the object of a criminal offense as social relations that are in development, establishing the relationship between the concepts of the generic and the direct object, and identifying the relationship between them. The hermeneutic method made it possible to determine the content of legal norms by interpreting their textual fixation in a normative legal act. Among general scientific methods, such logical methods as analysis and synthesis, induction and deduction, abstraction and concretization were used. These methods were used in the study of legal acts and literary sources. The use of a special-scientific formal-legal method made it possible to carry out a study based on the definitions and features of criminal law concepts and categories, such as “composition of a criminal offense”, “element of a composition”, “object of a criminal offense”, when interpreting normative legal acts to take into account the peculiarities of legal technique, etc.

Results. As a result of the conducted research, it was established that the main direct object of legalization (laundering) of property obtained by criminal means goes beyond the concept of “economic activity”, which necessitates the need to expand the content of the generic object of criminal offenses, which are fixed in Chapter VII of the Special parts of the Criminal Code of Ukraine. The article proposes to supplement the name of the specified section by changing it to “Criminal offenses against financial security and economic activity”. At the same time, financial security is defined as a set of homogeneous social relations that ensure the state of protection of the financial system against internal and external threats and are protected by criminal law. The main direct object of the criminal offense provided for in Art. 209 of the Criminal Code of Ukraine, social relations are recognized that ensure the state of protection of the financial system against the involvement of property obtained by criminal means and giving it the appearance of allegedly legally obtained financial resources.

Discussion. The result of further research may be the development of scientific concepts of objects of specific criminal offenses, which are based on an understanding of financial security, its various elements and levels.

Key words: composition of a criminal offense, generic object of a criminal offense, direct object of a criminal offense, social relations, economic activity, financial security, legalization (laundering), property obtained by criminal means, financial resources.

Постановка проблеми. Об'єкт кримінального правопорушення має важливе значення як для науки кримінального права, так і для законотворчої та правозастосовної практики.

Так, об'єкт, визначаючи спрямованість діяння на заподіяння шкоди певним суспільним відносинам, зі зміною цінності цих відносин для соціуму може впливати на криміналізацію або декриміналізацію, посилення або пом'якшення кримінальної відповідальності. За об'єктом відбувається розподіл Особливої частини Кримінального кодексу (далі — КК) України на розділи. Також об'єкт виступає одним з елементів складу кримінального правопорушення, а відтак — складовою підстави кримінальної відповідальності, впливає на кваліфікацію кримінального правопорушення, включаючи розмежування суміжних кримінальних правопорушень та відмежуван-

ня кримінально караної поведінки від правомірної з точки зору кримінального права. Нарешті, він є суттєвим показником суспільної небезпечності вчиненого діяння, що впливає на обрання виду і міри покарання, яке призначається винному судом.

Незважаючи на всю свою важливість, з'ясування об'єкта кримінального правопорушення у низці випадків супроводжується складнощами, що зумовлено як науковою дискусією, яка точиться навколо розуміння його змісту на тлі відсутності законодавчої дефініції, так і проблемою окреслення обсягу цього поняття на різних рівнях узагальнення. Зокрема, другий аспект стосується встановлення об'єкта легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК України), стосовно якого у науці немає єдності поглядів. Що ж до концепції об'єкта, у цій статті будемо виходити з теоретичних

положень, за якими об'єктом кримінального правопорушення є суспільні відносини, які охороняються кримінальним законом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемам об'єкта кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності загалом і легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, зокрема присвячено низку публікацій. Так, у роботах М. О. Гладковського [1], О. О. Дудорова у співавторстві з Р. О. Мовчаном [4] та з Т. М. Тертиченко [5], І. Є. Мезенцевої [11], В. Я. Тація і В. М. Киричка [7] та ін. учених надана кримінально-правова характеристика зазначених діянь, відображена невідповідність між змістом родового та безпосереднього об'єктів кримінального правопорушення, передбаченого ст. 209 КК України. У дослідженнях М. О. Перепелиці і Л. В. Товкун [14], О. М. Рєзніка і Н. М. Щербак [16] та ін. визначено негативний вплив легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, на фінансову безпеку та фінансову систему. Своєю чергою, структура і зміст останніх розкривається у публікаціях таких авторів, як О. П. Гетманець [18]; Н. Я. Кравчук, О. Я. Колісник, О. Ю. Мелих [6]; М. І. Крупка, Л. С. Яструбецька [9]; О. Д. Ладюк [10]; О. А. Музика-Стефанчук, Н. Я. Якимчук [12].

З аналізу наведених та інших джерел випливає, що у науці відсутнє єдине розуміння об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 209 КК України. Тому існує потреба у продовженні активної наукової дискусії з зазначеної проблематики. При цьому мають враховуватися розвиток суспільних відносин та вдосконалення законодавства у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) майна, одержаного злочинним шляхом.

Метою статті є з'ясування об'єкта легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК України).

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правові акти, що регулюють суспільні відносини, які є об'єктом легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, та закон про кримінальну відповідальність; 2) праці дослідників, присвячені об'єкту кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, зокрема, об'єкту легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом.

У процесі здійснення дослідження було використано систему методів пізнання філософського, загальнонаукового та спеціального рівнів. Діалектичний метод був використаний при пізнанні об'єкта кримінального правопорушення як суспільних відносин, що перебувають в розвитку, встановленні співвідношення між поняттями родового та безпосереднього об'єкта, виявленні взаємозв'язку між ними. Герменевтичний метод дозволив визначити зміст правових норм шляхом тлумачення їх текстуального закріплення в нормативно-правовому акті. Серед загальнонаукових методів були використа-

ні такі логічні методи, як аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування і конкретизація. Ці методи були використані при вивченні нормативно-правових актів, літературних джерел. Використання спеціально-наукового формально-юридичного методу дозволило здійснити дослідження, ґрунтуючись на визначеннях і ознаках кримінально-правових понять та категорій, таких, як «склад кримінального правопорушення», «елемент складу», «об'єкт кримінального правопорушення», при тлумаченні нормативно-правових актів урахувати особливості юридичної техніки тощо.

Виклад основного матеріалу. Традиційним для вітчизняної науки кримінального права є розподіл об'єктів за рівнем узагальнення на загальний, родовий і безпосередній. За цією класифікацією родовий та безпосередній об'єкти легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, входять до кола всіх суспільних відносин, які виступають об'єктом кримінально-правової охорони (або загальним об'єктом усіх кримінальних правопорушень у разі посягання).

Родовим об'єктом легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, мають визнаватися суспільні відносини у сфері господарської діяльності, як це випливає з назви розділу VII Особливої частини КК України, у якому розміщена ст. 209. Визначення господарської діяльності надано в ч. 1 ст. 3 Господарського кодексу (далі — ГК) України як діяльності суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямованої на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність [2]. У доктрині кримінального права визнається, що кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності посягають на суспільні відносини, що виникають із приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів, робіт і послуг [7, с. 226].

Родовий об'єкт як поняття більш загального рівня має повністю охоплювати безпосередній (основний) об'єкт і, навпаки, основний безпосередній об'єкт не повинен виходити за межі родового. Проте, що стосується основного безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 209 КК України, то, як відзначається у літературі, він не зовсім вписується в межі поняття «господарська діяльність», оскільки перед господарською діяльністю стоїть інша мета, ніж протидія залученню в економіку майна, одержаного злочинним шляхом, а відносини за участю суб'єктів господарювання, що виникають у процесі виконання вимог антилегалізаційного законодавства, не є предметом ГК [1, с. 274]. На думку В. Я. Тація та В. М. Киричка, безпосереднім об'єктом кримінального правопорушення, яке розглядається, є суспільні відносини у сфері як зайняття господарською діяльністю, так і боротьби з легалізацією майна, одержаного злочинним шляхом [7, с. 255]. О. О. Дудоров та

Т. М. Тертиченко так само диференціюють відповідні суспільні відносини, пропонуючи визнавати встановлений з метою протидії залученню в економіку «брудного» майна порядок здійснення господарської діяльності, а також порядок вчинення цивільно-правових правочинів у частині використання майна, не пов'язаного з господарською діяльністю, основним безпосереднім об'єктом легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом [5, с. 150], а суспільні відносини, що виникають у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, — обов'язковим додатковим безпосереднім об'єктом [5, с. 156].

Беручи до уваги викладені положення, поняття родового об'єкта легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, має розумітися більш широко, ніж суспільні відносини у сфері господарської діяльності, визначення якої надано у ГК. Виникає питання про те, складовою якої більш широкої групи суспільних відносин є відносини щодо боротьби з легалізацією (відмиванням) майна, одержаного злочинним шляхом. Деякі науковці вважають їх частиною відносин, що пов'язані зі здійсненням правосуддя. Так, І. Є. Мезенцева відзначає, що при будь-якій формі легалізації грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом, безпосереднім об'єктом посягання є не тільки ті чи інші економічні відносини, але й інтереси правосуддя, тому що дії «легалізаторів» спрямовані на утаювання і завуальовування злочинності походження «тіньових» капіталів і, отже, безпосередньо сприяють прихованню фактів злочинів, які породили ці майнові цінності [11, с. 120]. Л. М. Демидова пропонує включити до розділу XVIII Особливої частини КК України («Кримінальні правопорушення проти правосуддя») статті 396¹–396³ замість статей 198, 209, 209¹ у їх чинній редакції [3, с. 597].

На противагу цьому, більш виправданими видаються аргументи О. О. Дудорова та Т. М. Тертиченко на користь того, що відносинам правосуддя не завжди завдається шкода при легалізації (відмиванні) майна, одержаного злочинним шляхом. За останнє десятиліття сформувалися відносно самостійна група суспільних відносин під впливом системи антилегалізаційного законодавства (як на міжнародному, так і національному рівнях), що передбачає створення та функціонування системи фінансового моніторингу, а це обумовлює наявність контролю в частині проведення фінансових операцій. Завдяки цьому в компетентних органів з'являється можливість виявити не лише факти вчинення відмивання злочинних доходів, а і вийти на слід предикатних злочинів, виявлення яких, наприклад, було б малоймовірним, якби злочинні доходи від їх вчинення залишилися в тіньовому секторі економіки [5, с. 152]. А відтак, відносини правосуддя можуть виступати хіба що додатковим факультативним безпосереднім об'єктом кримінального правопорушення, яке розглядається [5, с. 155].

У Директиві Європейського Парламенту і Ради ЄС 2015/849 від 20 травня 2015 р. визнається, що потоки незаконних грошей можуть завдати шкоди цілісності, стабільності та репутації фінансового сектору та загрожувати внутрішньому ринку ЄС, а також міжнародному розвитку [19]. У проєкті КК України (станом на 01.08.2024) ст. 6.3.31 «Легалізація (відмивання) активів (доходів), одержаних злочинним шляхом» та ст. 6.3.32 «Легалізація (відмивання) активів (доходів), одержаних злочинним шляхом, вчинена з необережності» розміщені у розділі 6.3 «Кримінальні правопорушення проти фінансів» Книги шостої «Кримінальні правопорушення проти економіки», яка, крім того, включає окремі розділи, що охоплюють кримінальні правопорушення проти власності, інтелектуальної власності, порядку господарювання та порядку використання природних ресурсів [8].

В одній з новітніх публікацій О. О. Дудоров та Р. О. Мовчан пропонують назву розділу VII Особливої частини КК України викласти в такій редакції: «Кримінальні правопорушення проти господарської та фінансової діяльності» [4, с. 464–465].

М. О. Перепелиця та Л. В. Товкун визнають дієву та ефективну систему протидії легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму, тобто систему фінансового моніторингу, необхідною умовою забезпечення фінансової безпеки держави [14, с. 87].

О. М. Резнік та Н. М. Щербак дійшли висновку, що відмивання майна, одержаного злочинним шляхом, прямо чи опосередковано впливає на всі основні складові частини фінансової системи нашої держави [16, с. 293].

Отже, суспільні відносини у сфері боротьби з легалізацією майна, одержаного злочинним шляхом, доцільно включати у сферу, яка може бути позначена близькими, але не тотожними за змістом термінами «фінансова система», «фінанси», «фінансова діяльність», «фінансова безпека». Далі розглянемо їх детальніше, щоб з'ясувати, якому з них варто надати перевагу.

У літературі фінансова система визначається як сукупність взаємопов'язаних фінансових відносин, які складаються в інститути (ланки), необхідні для діяльності держави з організації руху централізованих та децентралізованих фондів коштів між підприємствами, установами, організаціями різних організаційно-правових форм і напрямів діяльності на різних рівнях господарювання — від місцевих до державних [18, с. 17]. Поняття «фінанси» розглядають у двох аспектах: за формою (як економічна категорія) — це система економічних відносин, що пов'язані з формуванням, розподілом та використанням фондів коштів у процесі розподілу та перерозподілу ВВП; за матеріальним змістом — це фонди коштів, фінансові ресурси, що їх наповнюють, рух яких зумовлює виникнення фінансових відносин [12, с. 21]. Фінансова діяльність держави — це органі-

зована, регламентована нормами права діяльність уповноважених державних органів влади й органів місцевого самоврядування з формування, розподілу, використання фондів коштів, необхідних для створення умов соціально-економічного розвитку країни [18, с. 18].

У наведених дефініціях та, отже, у змісті зазначених понять не відображається спрямованість саме на боротьбу з легалізацією (відмиванням) майна, одержаного злочинним шляхом. Інакше кажучи, відповідні суспільні відносини насамперед відображають актуальний стан фінансових явищ і процесів (скажімо, фактичний розподіл фондів коштів), а не забезпечують *стан захищеності* фінансової системи від загрози у вигляді легалізації майна, одержаного злочинним шляхом. Системі відносин, яка формує собою стан захищеності («безпекову оболонку») відповідних об'єктів, що входять до її складу, відповідає поняття «безпека» [13, с. 274]. Звідси, родовий об'єкт кримінального правопорушення за ст. 209 КК України має включати в себе фінансову безпеку, яку пропонуємо виокремлювати у КК поряд з іншими видами безпеки (національною, громадською тощо). У свою чергу, фінансова безпека є складовою частиною економічної безпеки, тому розташування кримінальних правопорушень проти фінансів у Книзі шостій «Кримінальні правопорушення проти економіки» за проектом КК України видається достатньо виправданим (якщо тільки не враховувати відмінності у термінології).

З пропозицією доповнити законодавче поняття родового об'єкта легалізації майна, одержаного злочинним шляхом, вказівкою на фінансову безпеку узгоджуються результати новітніх наукових досліджень, згідно з якими система фінансового моніторингу (контрольних заходів, які відповідно до п. 66 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» спеціально спрямовані на запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [15]) виступає як елемент національної безпеки, економічної та фінансової безпеки не лише держави, а й кожного громадянина [17].

Тож назву розділу VII Особливої частини КК України доцільно змінити на «Кримінальні правопорушення проти фінансової безпеки та господарської діяльності». Така назва охоплюватиме основні безпосередні об'єкти кримінальних правопорушень, що передбачені в розділі VII, та відображатиме більш комплексний характер суспільної небезпечності. Уживання слова «проти» виправдане не лише щодо фінансової безпеки, а і щодо господарської діяльності, оскільки ці кримінальні правопорушення порушують встановлений порядок зайняття гос-

подарською діяльністю, суперечать її правомірній природі, є її антиподами як соціальні антицінності. Альтернативний варіант удосконалення кримінального законодавства, який вважаємо менш доцільним, полягає у виокремленні нового розділу VII¹ Особливої частини КК України з назвою «Кримінальні правопорушення проти фінансової безпеки».

Під *фінансовою безпекою* як об'єктом кримінально-правової охорони розуміємо *сукупність однорідних суспільних відносин, які забезпечують стан захищеності фінансової системи від внутрішніх та зовнішніх загроз та охороняються кримінальним законом*.

Основний безпосередній об'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 209 КК України, являє собою частину фінансової безпеки, а саме: *суспільні відносини, що забезпечують стан захищеності фінансової системи від залучення до неї майна, одержаного злочинним шляхом, та надання йому вигляду здобутих нібито правомірно фінансових ресурсів*.

За такого визначення простежується подібність безпосереднього об'єкта легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, до деяких інших кримінальних правопорушень проти фінансової безпеки, наприклад, тих, що передбачені ст.ст. 199, 200 КК України, коли загрозою фінансової системи також є залучення предметів, які «маскуються» під нібито законні фінансові ресурси, а насправді такими не є, будучи підробленими, неправомірно випущеними або ж неправомірно використаними.

Фінансова безпека розглядається науковцями з різних точок зору — ресурсно-функціонального підходу, статистики, нормативно-правового регулювання тощо [6, с. 26–27]; на мікрорівні (фінансова безпека домогосподарств (особи) та фінансова безпека підприємств, установ, організацій) та макрорівні (фінансова безпека держави, яка містить бюджетну, боргову, грошово-кредитну, валютну, інвестиційну, банківську безпеку та безпеку небанківського фінансового сектору) [10]; з додаванням «зовнішніх» складових — виробничої, кадрової, інформаційної, екологічної, правової [9, с. 23–24] — та ін.

Детальна розробка проблематики фінансової безпеки спроможна відігравати свою роль і для потреб кримінально-правової науки. Перспективними виглядають подальші дослідження видових та безпосередніх об'єктів окремих кримінальних правопорушень у контексті складових фінансової безпеки та співвідношення між її макро- та мікрорівнем.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Дослідження об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 249 КК України, дає підстави дійти висновку, що основний безпосередній об'єкт легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, виходить за межі поняття «господарська діяльність», що зумовлює потребу у розширенні змісту родового об'єкта кримінальних

правопорушень, які закріплені у розділі VII Особливої частини КК України. У статті запропоновано доповнити назву зазначеного розділу, змінивши її на «Кримінальні правопорушення проти фінансової безпеки та господарської діяльності». При цьому фінансову безпеку визначено як сукупність однорідних суспільних відносин, які забезпечують стан захищеності фінансової системи від внутрішніх та зовнішніх загроз та охороняються кримінальним законом. Основним безпосереднім об'єктом кримі-

нального правопорушення, передбаченого ст. 209 КК України, є суспільні відносини, що забезпечують стан захищеності фінансової системи від залучення до неї майна, одержаного злочинним шляхом, та надання йому вигляду здобутих нібито правомірно фінансових ресурсів. Результатом подальших досліджень може стати вироблення наукових концепцій об'єктів конкретних кримінальних правопорушень, які ґрунтуються на розуміння фінансової безпеки, її різних елементів та рівнів.

Література

1. Гладковський М. О. Продовження дискусії щодо визначення безпосереднього об'єкту легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК України). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 272–277. URL: http://www.lsej.org.ua/5_2023/68.pdf (дата звернення: 04.09.2024).
2. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 04.09.2024).
3. Демидова Л. М. Проблеми кримінально-правової відповідальності за заподіяння майнової шкоди в Україні (майнова шкода як злочинний наслідок): теорія, закон, практика: монографія. Харків : Право, 2013. 752 с.
4. Дудоров О. О., Мовчан Р. О. Про перспективи удосконалення назви розділу VII Особливої частини Кримінального кодексу України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 461–467. doi: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.80>.
5. Дудоров О. О., Тертиченко Т. М. Протидія відмиванню «брудного» майна: європейські стандарти та Кримінальний кодекс України : монографія. Київ : Ваіте, 2015. 392 с.
6. Кравчук Н. Я., Колісник О. Я., Мелих О. Ю. Фінансова безпека : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Вектор, 2010. 277 с.
7. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 6-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 768 с.
8. Кримінальний кодекс України : контрольний текст проекту (станом на 01.08.2024). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2024/08/02/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-stanom-na-01-08-2024.pdf> (дата звернення: 04.09.2024).
9. Крупка М. І., Яструбецька Л. С. Фінансова безпека суб'єктів господарювання : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 320 с.
10. Ладюк О. Д. Фінансова безпека: характеристика складників. *Ефективна економіка*. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5280> (дата звернення: 04.09.2024).
11. Мезенцева І. Є. Кримінально-правові і криминологічні аспекти легалізації грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2002. 215 с. URL: <https://uacademic.info/download/file/0403U000260/Disser.doc> (дата звернення: 04.09.2024).
12. Музика-Стефанчук О. А., Якимчук Н. Я. Сучасне фінансове право. Право публічних фінансів : підручник. Київ : АртЕк, 2024. 656 с.
13. Оробець К. Зміст та система національної безпеки України як об'єкта кримінально-правової охорони. *International security studios: managerial, technical, legal, environmental, informative and psychological aspects: International collective monograph. Volume II*. Oslo: NMBU, Research and Education, 2024. P. 268–295. doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10838415>.
14. Перепелиця М. О., Товкун Л. В. Легалізація злочинних доходів як загроза фінансової безпеки держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 83–87. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/17>.
15. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 6 грудня 2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 04.09.2024).
16. Резнік О. М., Щербак Н. М. Вплив легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, на фінансову систему України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 3. С. 290–293. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-3/74>.
17. Середа Є. Г., Сокирко О. С., Шепиленко В. Ю. Фінансовий моніторинг в системі національної безпеки України. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 62. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-82>.
18. Фінансове право : підручник / за заг. ред. О. П. Гетманець. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 392 с.

19. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) No 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0849> (дата звернення: 04.09.2024).

References

1. Hladkovskiy, M. O. (2023). Prodovzhennia diskusii shchodo vyznachennia bezposerednoho obiektu lehalizatsii (vidmyvannia) maina, oderzhanoho zlochynnym shliakhom (st. 209 KK Ukrainy) [Continuation of the discussion on the definition of the direct object of legalization (laundering) of property obtained by criminal means (Article 209 of the Criminal Code of Ukraine)]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 5, pp. 272–277. Retrieved from http://www.lsej.org.ua/5_2023/68.pdf [in Ukrainian].
2. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Economic Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 r. № 436-IV. (2003). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian].
3. Demydova, L. M. (2013). *Problemy kryminalno-pravovoi vidpovidalnosti za zapodiannia mainovoi shkody v Ukraini (mainova shkola yak zlochynnyi naslidok): teoriia, zakon, praktyka* [Problems of criminal liability for causing property damage in Ukraine (property damage as a criminal consequence): theory, law, practice]: monohrafiia. Kharkiv: Pravo. 752 p. [in Ukrainian].
4. Dudorov, O. O., & Movchan, R. O. (2023). Pro perspektyvy udoskonalennia nazvy rozdlu VII Osoblyvoi chastyny Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [About the prospects of improving the title of Chapter VII of the Special part of the Criminal Code of Ukraine]. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*, 1, pp. 461–467. doi: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.80> [in Ukrainian].
5. Dudorov, O. O., & Tertychenko, T. M. (2015). *Protydiia vidmyvanniu «brudnoho» maina: yevropeyski standarty ta Kryminalnyi kodeks Ukrainy* [Anti-laundering of «dirty» property: European standards and the Criminal Code of Ukraine]: monohrafiia. Kyiv: Vaite. 392 p. [in Ukrainian].
6. Kravchuk, N. Ya., Kolisnyk, O. Ya., & Melykh, O. Yu. (2010). *Finansova bezpeka* [Financial security]: navchalno-metodychnyi posibnyk. Ternopil: Vektor. 277 p. [in Ukrainian].
7. Tatsii, V. Ya., Borysov, V. I., & Tiutiuhin, V. I. (Eds.). (2020). *Kryminalne pravo Ukrainy: Osoblyva chastyna* [Criminal law of Ukraine: Special part]: pidruchnyk. 6-te vyd., pererob. i dopov. Kharkiv: Pravo. 768 p. [in Ukrainian].
8. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine]: kontrolnyi tekst projektu (stanom na 01.08.2024). (2024). Retrieved from <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2024/08/02/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-standom-na-01-08-2024.pdf> [in Ukrainian].
9. Krupka, M. I., & Yastrubetska, L. S. (2018). *Finansova bezpeka subiektiv hospodariuvannia* [Financial security of economic entities]: pidruchnyk. Lviv: LNU imeni Ivana Franka. 320 p. [in Ukrainian].
10. Ladiuk, O. D. (2016). Finansova bezpeka: kharakterystyka skladnykiv [Financial security: characteristics of components]. *Efektivna ekonomika*, 11. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5280> [in Ukrainian].
11. Mezentsseva, I. Ye. (2002). *Kryminalno-pravovi i kryminolohichni aspekty lehalizatsii hroshovykh koshtiv ta inshoho maina, zdobutykh zlochynnym shliakhom* [Criminal law and criminological aspects of legalization of money and other property obtained by criminal means]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.08. Kharkiv. 215 p. Retrieved from <https://uacademic.info/download/file/0403U000260/Disser.doc> [in Ukrainian].
12. Muzyka-Stefanchuk, O. A., & Yakymchuk, N. Ya. (2024). *Suchasne finansove pravo. Pravo publichnykh finansiv* [Modern financial law. The law of public finances]: pidruchnyk. Kyiv: ArtEk. 656 p. [in Ukrainian].
13. Orobets, K. (2024). Zmist ta systema natsionalnoi bezpeky Ukrainy yak obiektu kryminalno-pravovoi okhorony [Content and system of national security of Ukraine as an object of criminal law protection]. *International security studios: managerial, technical, legal, environmental, informative and psychological aspects*: International collective monograph. Volume II. Oslo: NMBU, Research and Education, pp. 268–295. doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10838415> [in Ukrainian].
14. Perepelytsia, M. O., & Tovkun, L. V. (2022). Lehalizatsiia zlochynnykh dokhodiv yak zahroza finansovoi bezpeky derzhavy [Legalization of criminal income as a threat to the financial security of the state]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 4, pp. 83–87. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/17> [in Ukrainian].
15. Pro zapobihannia ta protydiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia [On the prevention and counteraction of legalization (laundering) of proceeds obtained by criminal means, financing of terrorism and financing of the proliferation of weapons of mass destruction]: Zakon Ukrainy vid 6 hrudnia 2019 r. № 361-IX. (2019). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> [in Ukrainian].
16. Rieznik, O. M., & Shcherbak, N. M. (2021). Vplyv lehalizatsii dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, na finansovu systemu Ukrainy [The impact of the legalization of proceeds obtained by criminal means on the financial system of Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 3, pp. 290–293. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-3/74> [in Ukrainian].

17. Sereda, Ye. H., Sokyrko, O. S., & Shepylenko, V. Yu. (2024). Finansovy monitorynh v systemi natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Financial monitoring in the national security system of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 62. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-82> [in Ukrainian].

18. Hetmanets, O. P. (Ed.). (2017). *Finansove pravo* [Financial law]: pidruchnyk. Kharkiv: Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. 392 p. [in Ukrainian].

19. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) No 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0849>.